

[Start](#) / [Dokument & lagar](#) / Åtgärder för att stärka det finansiella systemet

Åtgärder för att stärka det finansiella systemet

Näringsutskottets betänkande 1992/93:NU16

Var är ärendet nu?

1

Förslag

2

Beredning

3

Debatt

4

Beslut

Ärendet är avslutat

Beslutat: 18 december 1992

Riksdagens beslut: Bifall till utskottets hemställan

Hela betänkandet

[Läs hela betänkandet](#)

Näringsutskottets betänkande
1992/93:NU16

Åtgärder för att stärka det finansiella systemet

Innehåll

Sammanfattning

Propositionen

Motionerna

Utskottet

Hemställan

Reservationer

Bilaga

1992/93

NU16

Ärendet

I detta betänkande behandlas dels proposition 1992/93:135 om åtgärder för att stärka det finansiella systemet, dels sex motioner som väckts med anledning av propositionen.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för AGA AB, Atlas Copco AB, Finansbolagens förening, AB Investor, Sparbankernas Bank, Svenska bankföreningen, Svenska bankmannaförbundet, Svenska Handelsbanken, Sveriges försäkringsförbund, SSAB Svenskt Stål AB och Telefonaktiebolaget L M Ericsson. Från Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB har en skrivelse inkommit.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att staten skall garantera att banker och vissa kreditinstitut kan fullgöra sina förpliktelser i rätt tid. Stödåtgärderna föreslås bli utformade på ett affärsmässigt sätt och så att statens långsiktiga kostnader för stödet minimeras. Stöd skall kunna ges i form av garantier, kapitaltillskott eller på annat sätt.

Det statliga åtagandet föreslås omfatta banker med svensk oktroj, vissa av deras dotterbolag samt sju angivna kreditinstitut med statlig anknytning. Institutens samtliga förpliktelser, utom riskkapital i form av aktiekapital och eviga förlagslån, skall omfattas av stödsystemet. En särskild myndighet, Bankstödsnämnden, skall inrättas för att hantera stödet. Företrädaren i utskottet för Ny demokrati reserverar sig dels mot att eviga förlagslån inte skall omfattas av stödet, dels för att villkoren för stödet skall ändras.

Utskottet föreslår att det skall tillsättas en utredning om en allmänhetens bankombudsman och tillstyrker därmed en motion (s). I en reservation (m, fp, c, kds) hänvisas till pågående arbete kring denna fråga.

Mot bakgrund av det initiativ som tagits av finansminister Anne Wibble i ärendet avstyrker utskottet motionsyrkanden (s; v) om de s.k. fallskärmsavtalen. Vidare avstyrks yrkanden (s resp. nyd) med krav på utredningar om bankkrisen resp. konkurrensen inom banksektorn; utskottet hänvisar bl.a. till att regeringen aviserat att en utredning om kreditmarknaden skall tillsättas. Motionerna följs upp i reservationer (s resp. nyd).

I betänkandet tillstyrks också förslag om att regeringen skall bemyndigas lämna stöd till AB Industrikredit.

Propositionen

I proposition 1992/93:135 föreslås -- efter föredragning av finansminister Anne Wibble (avsnitten 5.1 och 5.2) och statsrådet Bo Lundgren (propositionen i övrigt) -- att riksdagen

1. antar upprättade lagförslag,
2. godkänner riktlinjerna för de statliga åtagandena i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört (avsnitten 4.1--4.3),
3. bemyndigar regeringen att besluta om garantier, lån och aktiekapitaltillskott eller vidta andra åtgärder i syfte att vidmakthålla eller förstärka kapitalbasen eller bistå vid rekonstruktion eller avveckling under ordnade former av banker eller vissa andra kreditinstitut, i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört (avsnitten 4.4 och 4.5),
4. bemyndigar regeringen att besluta om avveckling av statligt ägande som kan uppkomma genom ifrågavarande åtgärder,
5. godkänner att regeringen inrättar en myndighet under regeringen med de uppgifter och befogenheter som föredragande statsrådet har förordat (avsnitt 4.6),
6. godkänner vad som förordats om finansieringen av förvaltningskostnader för den nya myndigheten (avsnitt 4.6),
7. bemyndigar regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att, i enlighet med vad som förordats (avsnitt 4.8), besluta att vissa stödåtgärder skall finansieras med lån i Riksgäldskontoret,
8. till Åtgärder för att stärka det finansiella systemet på tilläggsbudget för budgetåret 1992/93 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr,
9. godkänner att sjunde huvudtitelns förslagsanslag Åtgärder för att stärka det finansiella systemet belastas med kostnader för lån till Sparbanksstiftelsen Första och kostnader för åtgärder med anledning av finansieringen av Securum AB m.m.,
10. till Bankstödsnämnden på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under sjunde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 2 000 000 kr,
11. bemyndigar regeringen att inom en ram på 800 miljoner kronor besluta om kapitaltillskott till Industrikredit AB i enlighet med vad som förordats (avsnitt 5.2),
12. godkänner att sjunde huvudtitelns förslagsanslag Vissa räntekostnader m.m. belastas dels med kostnader för kapitaltillskott till AB Industrikredit, dels med kostnader som har samband med en framtida försäljning av aktier i Nordbanken och Venantius AB.

Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts beträffande Nordbanken (avsnitt 5.1).

De framlagda lagförslagen gäller dels förslag till lag om inkomstskatteregler vid statligt stöd till vissa kreditinstitut, dels förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank. Lagförslagen finns på s. 2 och 3 i propositionen.

Motionerna

De motioner som väckts med anledning av propositionen är följande:

1992/93:N41 av Lars Andersson (-) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Bankstödsnämnden.

1992/93:N42 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen

1. hos regeringen begär preciserade villkor för stödet till bankerna enligt vad i motionen anförts,
2. hos regeringen begär förslag om sådana villkor för stödet av banker och andra kreditinstitut att den nya myndigheten kan avskeda styrelser och förbjuda aktieutdelningar i banker som söker sådant stöd,
3. beslutar att ett villkor för stöd skall vara att inga s.k. fallskärmsavtal finns kontrakterade.

1992/93:N43 av Bengt-Ola Rytting m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att etablera nya banker,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stötande fallskärmsavtal.

1992/93:N44 av Birgitta Johansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. hos regeringen begär ett förslag om en allmänhetens bankombudsman i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. hos regeringen begär en granskning av avgångsvederlagen och andra ersättningar i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. hos regeringen begär en utredning av bankkrisen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1992/93:N45 av Göran Magnusson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det angelägna i att bankernas fallskärmsavtal omförhandlas.

1992/93:N46 av Ian Wachtmeister (nyd) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att förutsättningarna för en finansiell försäkring bör utredas där staten är försäkringsgivare i syfte att garantera konkurrensneutralitet och kostnadseffektivitet,
2. som sin mening ger regeringen till känna att i de fall staten går in som ägare, helt eller delvis, måste statens ägande så snart det kan ske övergå till privata ägarformer genom att exempelvis ägandet sprids till medborgarna i form av aktier,
3. som sin mening ger regeringen till känna att stödet skall villkoras av krav på radikala rationaliseringar och effektivisering,
4. som sin mening ger regeringen till känna att som villkor för stöd bör användas finansiella nyckeltal,
5. som sin mening ger regeringen till känna att man vid tillsättandet av Bankstödsnämnden anstränger sig att få den absolut bästa kompetensen för att minimera statens och skattebetalarnas kostnader,
6. som sin mening ger regeringen till känna att eviga förlagslån skall omfattas av möjlighet till stöd,
7. som sin mening ger regeringen till känna att en utredning tillsätts i syfte att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens genom mångfald i banksystemet,
8. som sin mening ger regeringen till känna att reglerna för bankernas verksamhet ses över i syfte att förhindra att kunder som är kreditvärdiga drabbas i onödan, exempelvis av konkurs.

Utskottet

Inledning

De finansiella systemen i Sverige och i flera andra länder har under senare år drabbats av stora ekonomiska problem. Dessa har, framhålls det i proposition 1992/93:135, sin grund i 1980-talets långvariga högkonjunktur som i kombination med avregleringar av de inhemska kreditmarknaderna ledde till en stark kreditexpansion. Skuldsättningsgraden och priserna på fastighetsmarknaden steg till orimliga nivåer. Efter avregleringen av den svenska kreditmarknaden i mitten av 1980-talet ökade kreditvolymen under åren 1987--1990 från motsvarande ca 90% av bruttonationalprodukten (BNP) till närmare 140%, vilket innebär en ökning med ca 950 miljarder kronor. En betydande del av den ökade utlåningen hänförde sig till fastighetssektorn.

Förhållandena på fastighetsmarknaden har under senare tid förändrats drastiskt. År 1990 började priserna falla. I storstadsregionerna beräknas att priserna har sjunkit med 40--60%. Till det kraftiga fallet har bidragit bl.a. ökade drift- och kapitalkostnader, lågkonjunkturen, stigande realräntor och minskande efterfrågan på lokaler.

I propositionen sägs vidare att krisen på fastighetsmarknaden har spridit sig till den finansiella sektorn, som fått vidkännas betydande kreditförluster. För bankkoncernerna bedöms kreditförlusterna sammanlagt komma att uppgå till ca 100 miljarder kronor under åren 1990--1992. Förlusterna för såväl banker som andra kreditinstitut kan förväntas ligga kvar på en mycket hög nivå. Detta leder till en urholkning av kapitalbasen, som till stor del utgörs av det egna kapitalet. Härigenom försämras institutens kreditvärdighet och deras möjlighet att finansiera sin verksamhet, påpekas det. Förväntningar om förluster och framtida solvensproblem kan bli självuppfyllande. Detta gör att problem i enskilda institut kan få spridningseffekter, och i sista hand kan förtroendet för det finansiella systemet undergrävas, anför regeringen. Genom bankernas och kreditinstitutens centrala roll i samhällsekonomin skulle ett sådant förlopp få utomordentligt allvarliga konsekvenser för såväl enskilda medborgare och företag som för ekonomins funktionsduglighet i stort, framhålls det.

Mot denna bakgrund kommer regeringen till slutsatsen att det i nuvarande situation är nödvändigt att vidta omfattande åtgärder som både garanterar stabiliteten i betalningssystemet och säkrar samhällets kreditförsörjning. Normala principer för statens roll i ekonomisk verksamhet måste, enligt regeringen, under dessa förhållanden stå tillbaka.

Riktlinjer för de statliga insatserna

I propositionen föreslås att staten skall garantera att banker och vissa andra kreditinstitut kan fullgöra sina förpliktelser i rätt tid. Enligt förslaget skall regeringen bemyndigas att besluta om stödåtgärder som säkerställer detta åtagande.

Följande riktlinjer bör enligt regeringen gälla för statens insatser. Stöd skall kunna lämnas dels för fortsatt verksamhet i institut som bedöms vara långsiktigt livskraftiga, dels till rekonstruktion eller avveckling av institut som inte bedöms kunna bli lönsamma. Stödet skall utformas på ett affärsmässigt sätt och så att statens långsiktiga kostnader minimeras. I princip skall statens kostnader bäras av det institut som erhåller stödet. Staten bör få ersättning för den risk som kan vara förknippad med stödåtgärderna. Vidare, sägs det i propositionen, är det rimligt att staten får del i en eventuell framtida värdestegring i de institut som erhållit stöd. Det svenska bank- och kreditväsendet bör vara privatägt. Om aktieägartillskott i något fall behöver göras, skall det därför avvecklas så snart det är affärsmässigt lämpligt. Motsvarande skall gälla för tillgångar som staten kan behöva ta över som ett led i sina insatser. Statens åtaganden och stödsystemet skall kvarstå så länge som det behövs och avvecklas först när det inte längre föreligger något hot mot stabiliteten i det finansiella systemet. En avveckling skall kunna genomföras först efter att riksdagen fattat beslut i frågan.

Stödsystemet föreslås omfatta samtliga banker med svensk oktroj. Häri ingår också ett antal utlandsägda banker. Utländska banker som verkar här i landet genom filial skall dock inte kunna erhålla stöd. Utöver banker föreslås även vissa kreditinstitut med statlig anknytning innefattas i systemet. Dessa institut är Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypotekskassan, Statens bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB), AB Svensk Exportkredit, AB Industri kredit och Lantbrukskredit AB. Vidare föreslås att bankägda bostadsinstitut och finansbolag skall omfattas av åtagandet. De angivna kreditinstituten har en särskild roll att fylla när det gäller att tillgodose samhällets behov av långsiktiga krediter, anför regeringen.

Statens åtagande föreslås omfatta ett instituts samtliga förpliktelser. Riskkapital och eviga förlagslån skall dock inte omfattas och inte heller förpliktelser som uppenbarligen är oförenliga med en sund bankverksamhet.

I motion 1992/93:N46 (nyd) -- där det inte lämnas någon motivering till de framställda yrkandena -- krävs att eviga förlagslån skall omfattas av statens åtagande.

Problemen i banksystemet har successivt förvärrats till följd av ökande kreditförluster och försämrad intjäningsförmåga. Också andra kreditinstitut har drabbats av ekonomiska svårigheter. Det är uppenbart att problemen i banker och andra kreditinstitut kommer att bestå under ett antal år. Mot denna bakgrund instämmer utskottet i regeringens uppfattning att staten måste ta ansvar för betalningssystemet och kreditförsörjningen. I annat fall finns risk för att det kan uppstå allvarliga störningar i hela samhället.

Utskottet tillstyrker de i propositionen angivna riktlinjerna för de statliga insatserna, inkl. de förpliktelser som skall omfattas av statens åtagande. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att eviga förlagslån har karaktär av riskkapital, bl.a. eftersom de har obegränsad löptid och kan användas för förlusttäckning. De bör därför enligt utskottets uppfattning inte omfattas av statens åtagande. Utskottet avstyrker därför motion 1992/93:N46 (nyd) i här berörd del.

I nyssnämnda motion föreslås vidare ett riksdagsuttalande om att i de fall staten går in som ägare måste detta ägande så snart det kan ske övergå till privata intressenter, t.ex. genom att ägandet sprids till medborgarna i form av aktier.

Utskottet anser att bank- och kreditväsendet bör vara privatägt och att i de fall staten genom stödåtgärder blir aktieägare bör ägandet avvecklas när det är affärsmässigt lämpligt. Det får ankomma på regeringen och Bankstödsnämnden (se i det följande) att från fall till fall pröva hur det statliga ägandet skall förändras. Utskottet tillstyrker med det sagda att regeringen bemyndigas besluta om avveckling av statligt ägande i enlighet med vad som anförs i propositionen. Det nu aktuella yrkandet i motion 1992/93:N46 (nyd) avstyrks.

Bankstödsnämnden

I propositionen föreslås att det skall inrättas en myndighet under regeringen, Bankstödsnämnden, som skall hantera stödet till banker och andra kreditinstitut. Nämnden skall bl.a. bereda frågor om statligt stöd, analysera den finansiella situationen hos institut som söker stöd, utforma förslag till villkor samt fatta beslut om stöd i vissa fall. Beslut som är av principiell betydelse eller som i övrigt är av större vikt skall godkännas av regeringen. Bankstödsnämnden skall samråda med och lämna uppgifter till Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. Det föreslås att nämnden skall ta ut avgift av de institut som ansöker om stöd. Myndigheten kan komma att inrättas före den 1 juli 1993. Därför föreslås att 2 miljoner kronor skall anvisas till nämnden för innevarande budgetår.

I motion 1992/93:N46 (nyd) föreslås ett riksdagsuttalande om att man vid tillsättandet av Bankstödsnämnden skall anstränga sig att få den absolut bästa kompetensen för att minimera statens och skattebetalarnas kostnader.

Utskottet utgår från att regeringen och ledningen för nämnden strävar efter att till Bankstödsnämnden rekrytera de personer som bedöms vara bäst lämpade för uppgiften. Motion 1992/93:N46 (nyd) avstyrks därför i här berörd del. Utskottet tillstyrker inrättandet av den nya myndigheten och vad som föreslagits i fråga om dess finansiering.

Villkoren för stödet

Det statliga stödet skall enligt regeringen kunna ges på i princip två sätt. För det första skall staten kunna köpa eller garantera värdet av tillgångar som är behäftade med osäkerhet och ger dålig avkastning. För det andra skall staten kunna garantera eller ge kapitaltillskott som ökar institutens kapitalbas och därmed deras förmåga att bära förluster.

Staten föreslås få möjlighet att uppställa olika villkor i samband med att ett institut beviljas stöd. Villkoren skall utformas så att de institut som söker stöd inte har anledning att begära mer stöd än vad som är nödvändigt. Bankstödsnämnden skall granska institutens ekonomiska situation för att få underlag för att bedöma stödets omfattning och utformning. Som exempel på krav som kan bli aktuella att ställa i samband med att stöd lämnas nämns i propositionen garantiavgift, nedsättning av aktiekapitalet, begränsning av utdelningen samt skapande av särskilda resultatenheter för vissa tillgångar. I vissa fall kan krävas planer för hur ett instituts hela verksamhet skall rationaliseras eller rekonstrueras. Institut som erhåller stöd skall åläggas att i hel- och delårsbokslut informera om institutets resultat och ställning exkl. stödåtgärderna.

Som tidigare nämnts skall det vara en strävan att statens kostnader för stödet minimeras. Villkor skall därför kunna uppställas som gör det möjligt för staten att återvinna stödet, exempelvis skall föreskrifter om återbetalning och nedsättning av aktiekapital kunna tas in i bolagsordningen. Staten skall också kunna tillförsäkra sig rätt att i framtiden teckna aktier i institut som erhållit stöd. I samband med vissa rekonstruktioner skall staten kunna rikta krav mot institutets befintliga egna kapital.

I flera motioner har föreslagits att också andra villkor skall kunna knytas till det statliga stödet.

I motion 1992/93:N44 (s) anförs att den rättsliga grunden för de orimligt höga avgångsvederlagen i vissa banker bör granskas i samband med beslut om stödåtgärder. Uppsägning av sådana avtal bör prövas. Bankdirektörernas s.k. fallskärmsavtal bidrar, enligt vad som sägs i motion 1992/93:N43 (s), till det svenska folkets misstro mot bankerna. Regeringen borde därför på alla sätt försöka eliminera dessa avtal. Även i motion 1992/93:N45 (s) riktas kritik mot fallskärmsavtalen. Motionären anser att den föreslagna Bankstödsnämnden bör ges i uppdrag att försöka omförhandla avtalen. I motion 1992/93:N42 (v) föreslås att det skall uppställas som villkor för statligt stöd att det inte finns fallskärmsavtal i de aktuella bankerna eller kreditinstituten. Avtalen skapar, enligt motionärerna, inte de incitament som behövs för att driva en bank.

Nyligen har utskottet i ett yttrande (1992/93:NU4y) till finansutskottet behandlat en motion, där en granskning av fallskärmsavtalen begärdes. Därvid redovisades att finansminister Anne Wibble meddelat att regeringen, i rollen som ägare av Nordbanken, överväger att ta initiativ till att fallskärmsavtalen belyses i en utredning av en hög jurist.

Härefter har finansministern i ett svar på en fråga (1992/93:291) i riksdagen (RD 1992/93:40) omtalat att utredaren skall ges i uppdrag att granska anställningsavtalen, avtalen om avgångsvederlag samt eventuella andra avtal mellan Nordbanken och de berörda direktörerna. Vidare skall utredaren analysera de rättsliga förutsättningarna för att avtalen eller delar av dessa skall kunna förklaras ogiltiga eller bli föremål för jämkning. Hon omtalade vidare att styrelsen för Nordbanken har beslutat att följa de rekommendationer som utredaren kan komma att ge. Om det finns möjligheter att få avtalen upphävida eller ändrade så kommer detta att ske. Staten kommer också att verka för att sådana ändringar åstadkoms i de banker där staten på olika sätt engagerar sig för att stärka stabiliteten i banksystemet, framhöll statsrådet.

Det bör i detta sammanhang också nämnas att Stockholms fondbörs avser att ta upp frågan om krav skall införas för registrerade bolag att offentliggöra anställningsavtalen för medlemmarna i företagsledningen. Häri skulle kunna innefattas offentliggörande av uppgifter om lön och andra anställningsförmåner samt eventuella avgångsvederlag och pensionsvillkor. Vid Fondbörsen i London har införts krav av denna innebörd.

Utskottet har förståelse för den kritik som riktats mot fallskärmsavtalen och avgångsvederlagen. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse det initiativ som finansministern tagit och delar den uppfattning som hon givit uttryck åt i denna fråga. Skulle den aviserade utredningen ge vid handen att det finns en laglig möjlighet att ompröva avtalen utgår utskottet från att regeringen och Bankstödsnämnden utnyttjar denna möjlighet i de fall det finns liknande fallskärmsavtal i banker och kreditinstitut som avses erhålla statligt stöd.

Utskottet anser vidare att Bankstödsnämnden bör följa det arbete som bedrivs inom Stockholms fondbörs i den här aktuella frågan. Med hänvisning till det anförda saknas det enligt utskottets uppfattning anledning att nu vidta några ytterligare åtgärder i saken. Motionerna 1992/93:N42 (v), 1992/93:N43 (s), 1992/93:N44 (s) och 1992/93:N45 (s) avstyrks därför i berörda delar.

I några motioner föreslås ytterligare villkor för att det statliga stödet skall lämnas. I motion 1992/93:N42 (v) begärs preciserade villkor för det statliga stödet, bl.a. när det gäller återvinning, affärsmässighet och konkurrensneutralitet. Det föreslås också att det skall vara möjligt för den nya myndigheten att avskeda en banks styrelse och att förbjuda aktieutdelningar i banker för att dessa skall kunna erhålla stöd. I motion 1992/93:N46 (nyd) föreslås att stöd skall villkoras av krav på att en radikal rationalisering och effektivisering skall genomföras och att finansiella nyckeltal skall användas. Motionären begär också att förutsättningarna för en finansiell försäkring skall utredas.

I propositionen betonas att stödet skall ges en konkurrensneutral utformning. En mångfald på marknaden skall främjas. Vidare understryks att krav skall kunna ställas på rationaliseringar i de berörda instituten och att finansiell försäkring kan komma till användning. Det understryks att stödåtgärderna skall utformas på ett affärsmässigt sätt och så att statens långsiktiga kostnader för stödet minimeras.

De förslag som framförs i de nu aktuella motionerna tillgodoses sålunda i allt väsentligt genom vad som föreslås i propositionen. Motionerna avstyrks därför i berörda delar. Utskottet anser att regeringen även i övrigt har gjort en lämplig bedömning av vilka villkor som kan bli aktuella att ställa upp i samband med att staten gör ett åtagande mot ett kreditinstitut. Utskottet tillstyrker med det sagda vad regeringen föreslagit i fråga om villkoren för stödet.

Det blir en uppgift för regeringen och Bankstödsnämnden att i varje enskilt fall avgöra hur villkoren bör utformas. Utskottet vill dock särskilt markera vikten av att villkoren utformas så att det statliga stödet återvinns.

Budgetkonsekvenser och lagstiftning

I propositionen sägs att de statliga åtagandena kommer att bli omfattande och kan uppgå till åtskilliga miljarder kronor. Det går emellertid inte nu att beräkna kostnaden för åtagandena. Riksdagen föreslås därför bemyndiga regeringen att besluta om stöd till banker och andra kreditinstitut i erforderlig omfattning. Finansieringen av stödåtgärderna skall kunna ske genom att regeringen eller Bankstödsnämnden tar upp lån i Riksgäldskontoret. Nettokostnaden för stödet föreslås belasta ett nyinrättat anslag kallat Åtgärder för att stärka det finansiella systemet. Det föreslås att anslaget förs upp på statsbudgeten med ett formellt belopp på 1000 kr. Godkännande begärs också av att vissa kostnader för statens insatser i Sparbanksstiftelsen Första och Securum AB, som tidigare beslutats av riksdagen, får belasta detta anslag.

Förslag läggs fram till en särskild lag om inkomstskatteregler vid statligt stöd till vissa kreditinstitut. Enligt denna skall stöd till kreditinstitut utgöra skattepliktig intäkt om återbetalning kan komma i fråga enligt vissa regler. Återbetalning av stöd skall vara avdragsgill kostnad. Det föreslås vidare ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank, som skall göra det möjligt för Riksbanken att från kreditinstitut begära in uppgifter som anses nödvändiga för att övervaka betalningssystemets stabilitet. Genom en ny paragraf införs lagstöd för Riksbanken att lämna uppgifter till Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Bankstödsnämnden i viktigare frågor som berör nämndens verksamhetsområde eller som i övrigt har samband med betalningssystemets stabilitet.

Med hänsyn till att regeringen kan väntas göra betydande åtaganden för statens räkning med stöd av det begärda bemyndigandet aviseras att regeringen fortlöpande skall hålla riksdagen informerad om vilka åtgärder som vidtas. Större enskilda åtaganden skall riksdagen kunna informeras om under pågående riksmöte. Härutöver avses redovisningar lämnas årligen i budgetpropositionen fr.o.m. år 1994.

Utskottet tillstyrker de förslag som läggs fram i propositionen avseende den budgetmässiga hanteringen av bankstödet, rapporteringen till riksdagen och erforderliga lagstiftningsåtgärder. I fråga om ändringen i lagen om Sveriges riksbank föreslår utskottet emellertid en ändrad ikraftträdandebestämmelse med hänsyn till en av skatteutskottet (bet. 1992/93:SkU18) tidigare behandlad ändring i lagen.

Nordbanken och AB Industrikredit

Riksdagen har tidigare beslutat om vissa åtgärder för att rekonstruera Nordbanken. Staten garanterade en nyemission omfattande 5,2 miljarder kronor under hösten 1991 (prop. 1991/92:21, bet. NU4). Vidare bemyndigades regeringen våren 1992 att inom en ram på 20 miljarder kronor vidta åtgärder för att stärka den finansiella basen i Nordbanken och Securum AB (prop. 1991/92:153, bet. NU36).

I föreliggande proposition redovisar regeringen att den med stöd av riksdagens beslut såsom ägare till Nordbanken tillskjutit 10 miljarder kronor till banken. Vidare har Riksgäldskontoret givits i uppdrag att utfärda ett garantiåtagande gentemot Securum. Åtagandet skall infrias genom att totalt 9,85 miljarder kronor tillförs Securum, när detta bolag övergår i statens direkta ägo. I propositionen ges vidare en beskrivning av vilka åtgärder som kan bli aktuella under den fortsatta rekonstruktionen av Nordbanken. Staten bedöms inte i sin egenskap av ägare till Nordbanken behöva tillskjuta mer kapital. Däremot kan enligt regeringen ytterligare åtaganden av betydande omfattning erfordras för att täcka de ökade kostnader och risker som uppstår i Securum vid överföring av återstående riskfyllda tillgångar. Dessa kostnader och det tidigare nämnda garantiåtagandet avses belasta anslaget Åtgärder för att stärka det finansiella systemet. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad regeringen anfört i denna fråga.

Utskottet finner inte anledning till någon erinran mot vad regeringen anfört beträffande Nordbanken.

AB Industrikredit är ett kreditaktiebolag, där staten äger 50% och återstoden av ägandet är fördelat mellan nio affärsbanker. Industrieföretag har under lång tid varit Industrikredits dominerande låntagare. Efter hand har utlåningen blivit jämnare fördelad mellan olika branscher. Under slutet av 1980-talet ökade utlåningen särskilt till de fastighetsrelaterade företagen.

Industrikredits kreditförluster har tidigare varit mycket små, men de har ökat kraftigt under de två senaste åren. För år 1991 redovisades förluster på 239miljoner kronor. De totala förlusterna för åren 1992 och 1993 beräknas uppgå till ca 700miljoner kronor vartdera året. Detta leder till att kapitaltäckningsgraden vid utgången av innevarande år skulle vara 3,2% och därmed avsevärt understiga den lagstadgade gränsen på 8%. Industrikredit är därför i behov av ett betydande kapitaltillskott, påpekas det i propositionen. Detta har beräknats till totalt 1600miljoner kronor fram till och med utgången av år 1993.

Samtidigt pågår enligt regeringen överväganden om Industrikredits framtida verksamhet. En grundläggande utgångspunkt är därvid att de små och medelstora företagens möjligheter att få krediter inte skall försämrats. Beslut om Industrikredits framtid beräknas kunna fattas under våren 1993. Bolaget är emellertid, anförts det, i behov av kapitaltillskott redan under innevarande år på ca 800miljoner kronor för att kunna uppfylla kapitaltäckningskravet vid kommande årsskifte. I propositionen begärs ett bemyndigande för regeringen att genom olika åtgärder bidra till att stärka kapitalbasen i Industrikredit inom en ram på 800miljoner kronor under åren 1992 och 1993. En förutsättning för statens insatser bör dock enligt regeringen vara att övriga aktieägare står för sin andel av kapitaltillskottet.

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna åtgärderna rörande Industrikredit.

Övriga frågor

Med anledning av propositionen har det väckts ett antal motioner som rör kreditväsendet i övrigt.

I motion 1992/93:N44 (s) begärs att det skall tillsättas en bred utredning om bankkrisens internationella karaktär och om dess nationella förlopp och verkningar.

Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen att inom kort tillsätta en utredning om utvecklingen på kreditmarknaden. Denna avses också få i uppdrag att analysera orsakerna till de nuvarande problemen och även göra jämförelser med utvecklingen i andra länder. Utredningen skall vidare analysera de effekter som situationen på kreditmarknaden har medfört och kan väntas medföra för övriga delar av ekonomin. Översynen avses också omfatta tillsynens innehåll och inriktning.

Mot bakgrund av vad som nu anförts anser utskottet att det krav på en bred utredning av bankkrisen som framförs i motion 1992/93:N44 (s) kommer att bli tillgodosett genom den utredning som aviserats av regeringen. Det aktuella yrkandet i motion 1992/93:N44 (s) avstyrks därför.

I nyssnämnda motion anförts vidare att det är motiverat att stärka konsumenternas ställning gentemot banker och andra kreditinstitut. Därför föreslås att det skall inrättas en allmänhetens bankombudsman, som bör få till uppgift att pröva principiellt viktiga klagomål från bankkunderna.

I Finansinspektionens tillsynsuppgifter ingår att även beakta konsumentintresset. Vid inspektionen utövas bl.a. en villkors- och produktgranskning i syfte att förbättra konsumentskyddet. Inspektionen har t.ex. utformat en konsumentpolicy som syftar till att stärka konsumenternas ställning på de finansiella marknaderna. Inspektionen för löpande diskussioner med de olika instituten i konsumentfrågor. Vidare hanteras klagomål från enskilda bankkunder. Utgångspunkten är härvid att inspektionen i första hand skall koncentrera sina resurser till de klagomål som är av principiellt intresse eller på annat sätt av särskilt intresse från tillsynssynpunkt.

Enskilda bankkunder kan också vända sig till Allmänna reklamationsnämnden. Sedan år 1990 finns vid nämnden en särskild avdelning som prövar tvister mellan konsumenter och kreditinstitut. Finansinspektionen har i sin fördjupade anslagsframställning för budgetåren 1993/94--1995/96 uttalat att Allmänna reklamationsnämnden bör utnyttjas i betydligt högre grad för att lösa tvister i ersättningsfrågor som kunden och banken inte förmått klara ut. Konsumenterna bör också enligt inspektionen ges möjlighet att få rådgivning m.m. hos en annan instans än inspektionen. I nämnda anslagsframställning föreslås därför att en motsvarighet till Konsumenternas försäkringsbyrå, som funnits i många år inom försäkringsområdet, inrättas även inom kredit- och värdepappersområdet. Inspektionen avser att ta initiativ till diskussioner med berörda branschorganisationer om förutsättningarna för dessa att upprätta och finansiera en sådan byrå. Inspektionen skulle därvid kunna inrikta sin verksamhet på mer övergripande insatser inom konsumentområdet.

Enligt utskottets uppfattning bedriver Finansinspektionen och Allmänna reklamationsnämnden en viktig verksamhet när det gäller att ta till vara konsumenternas intressen i förhållande till kreditinstituten. Det förslag som Finansinspektionen har redovisat är också i huvudsak positivt. Utskottet anser emellertid att förslaget som sådant inte är tillräckligt mot bakgrund av det stora behov som många bankkunder för närvarande har med att få hjälp och stöd i sina mellanhavanden med banker. Vidare är det, vilket också framhålls i den aktuella motionen, viktigt att konsumenter kan få kvalificerad hjälp med att få principiellt viktiga klagomål mot banker prövade. En sådan hjälp torde den av Finansinspektionen föreslagna byrån inte kunna tillhandahålla. Mot denna bakgrund anser utskottet att frågan om att inrätta en allmänhetens bankombudsman bör utredas. Därmed tillstyrks motion 1992/93:N44 (s) i denna del.

Regeringen bör ta initiativ till etablering av nya banker, anförs det i motion 1992/93:N43 (s). Sådana banker skulle inte belastas av kreditförluster och bör därför kunna ta ut en lägre ränta.

Förslaget avstyrks av utskottet. Enligt utskottets uppfattning skall bank- och kreditväsendet i första hand vara privatägt. Det är emellertid en viktig uppgift för statsmakterna att utforma reglerna för bankväsendet så att etablering, med beaktande av relevanta skyddsintressen, underlättas.

I motion 1992/93:N46 (nyd) föreslås att en utredning skall tillsättas för att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens genom mångfald i banksystemet.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att ändringar i banklagstiftningen i syfte att bl.a. öka konkurrensen har föreslagits i fråga om förvärv av aktier och beskattning vid ombildning av filialer. När avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) träder i kraft ökar också förutsättningarna för konkurrens från utländska kreditinstitut. Det är vidare en uppgift för Finansinspektionen, liksom för Konkurrensverket, att följa utvecklingen av pris- och konkurrensförhållandena i branschen. Dessa frågor kan också komma att belysas av den aviserade utredningen om utvecklingen på kreditmarknaden. Mot denna bakgrund avstyrks motion 1992/93:N46 (nyd) i nu aktuell del.

I denna motion krävs vidare att reglerna för bankernas verksamhet skall ses över i syfte att förhindra att kunder som är kreditvärdiga drabbas i onödan av t.ex. konkurs. Utskottet tar i detta sammanhang också upp motion 1992/93:N41 (-). Där anförs att Bankstödsnämnden i samband med lämnande av stöd bör kunna kräva dels betalningsanstånd för bankens låntagare, dels att bankerna inte slår ut företag som i en normal finansiell situation skulle vara livskraftiga.

Enligt utskottets mening kan det krävas av kreditinstituten att dessa gör en normal och riktig kreditprövning och även överväger om konkurs i enskilda fall är det bästa alternativet. Ansvar för kreditgivningen måste emellertid ligga hos de enskilda kreditinstituten. I detta sammanhang skall också nämnas att Insolvensutredningen nyligen avgivit slutbetänkandet Lag om företagsrekonstruktion (SOU 1992:113). Utredningen föreslår bl.a. att företagsrekonstruktion skall kunna ersätta konkurs i vissa fall. Förfarandet är avsett för krisföretag som är livsdugliga och där verksamheten i någon form kan drivas vidare. Beredningen av detta förslag bör enligt utskottets uppfattning avvaktas innan några åtgärder vidtas på detta område. Med hänvisning härtill avstyrks motionerna 1992/93:N41 (-) och 1992/93:N46 (nyd), den senare i här berörd del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande riktlinjer för de statliga insatserna att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 moment 2 och med avslag på motion 1992/93:N46 yrkande 6 godkänner de riktlinjer för de statliga åtagandena som anges i propositionen, res. 1 (nyd)

2. beträffande avveckling av statligt ägande att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 moment 4 och med avslag på motion 1992/93:N46 yrkande 2 bemyndigar regeringen att besluta om avveckling av statligt ägande som kan uppkomma genom ifrågavarande åtgärder i enlighet med vad som anges i propositionen, res. 2 (nyd)
men. (v) - delvis

3. beträffande Bankstödsnämnd

att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 momenten

5 och 6 och med avslag på motion 1992/93:N46 yrkande 5

a) godkänner att regeringen inrättar en myndighet under regeringen med de uppgifter och befogenheter som anges i propositionen,

b) godkänner vad som anges i propositionen om finansieringen av förvaltningskostnader för den nya myndigheten,

4. beträffande fallskärmsavtal

att riksdagen avslår motionerna 1992/93:N42 yrkande 3,

1992/93:N43 yrkande 2, 1992/93:N44 yrkande 2 och 1992/93:N45, res. 3 (s)

men. (v) - delvis

5. beträffande villkoren för stödet

att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 moment 3

och med avslag på motionerna 1992/93:N42 yrkandena 1 och 2 och

1992/93:N46 yrkandena 1, 3 och 4 bemyndigar regeringen att

besluta om garantier, lån och aktiekapitaltillskott eller vidta

andra åtgärder i syfte att vidmakthålla eller förstärka

kapitalbasen eller bistå vid rekonstruktion eller avveckling

under ordnade former av banker eller vissa andra kreditinstitut

i enlighet med vad som anges i propositionen,

res. 4 (nyd)

men. (v) - delvis

6. beträffande budgetkonsekvenser

att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 momenten

7--10

a) bemyndigar regeringen eller den myndighet regeringen

bestämmer att i enlighet med vad som anges i propositionen

besluta att vissa stödåtgärder skall finansieras med lån i

Riksgäldskontoret,

b) till Åtgärder för att stärka det finansiella systemet

på tilläggsbudget för budgetåret 1992/93 under sjunde

huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr,

c) godkänner att sjunde huvudtitelns förslagsanslag Åtgärder

för att stärka det finansiella systemet belastas med kostnader

för lån till Sparbanksstiftelsen Första och kostnader för

åtgärder med anledning av finansieringen av Securum AB m.m.,

d) till Bankstödsnämnden på tilläggsbudget till

statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under sjunde huvudtiteln

anvisar ett reservationsanslag på 2 000 000 kr,

7. beträffande lagförslagen

att riksdagen

dels antar de i proposition 1992/93:135 framlagda
förslagen till

a) lag om inkomstskatteregler vid statligt stöd till vissa
kreditinstitut,

b) lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
dock att förslaget till ändring i 22§ utgår,

dels antar av utskottet framlagt förslag till lag om
ändring i lagen (1992:000) om ändring i lagen (1988:1385) om
Sveriges riksbank enligt bilaga,

8. beträffande Nordbanken

att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:135 i
ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad
utskottet anfört,

9. beträffande Industrikredit m.m.

att riksdagen med bifall till proposition 1992/93:135 momenten
11 och 12

a) bemyndigar regeringen att inom en ram på 800 miljoner
kronor besluta om kapitaltillskott till AB Industrikredit i
enlighet med vad som anges i propositionen,

b) godkänner att sjunde huvudtitelns förslagsanslag Vissa
räntekostnader m.m. belastas dels med kostnader för
kapitaltillskott till AB Industrikredit, dels med kostnader som
har samband med en framtida försäljning av aktier i Nordbanken
och Venantius AB,

10. beträffande utredning om bankkrisen

att riksdagen avslår motion 1992/93:N44 yrkande3,
res. 5 (s)

11. beträffande allmänhetens bankombudsman

att riksdagen med bifall till motion 1992/93:N44 yrkandel
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
res. 6 (m, fp, c, kds)

12. beträffande etablering av nya banker

att riksdagen avslår motion 1992/93:N43 yrkande 1,

13. beträffande konkurrens inom banksektorn

att riksdagen avslår motion 1992/93:N46 yrkande7,
res. 7 (nyd)

14. beträffande regler för kreditgivning

att riksdagen avslår motionerna 1992/93:N41 och 1992/93:N46
yrkande 8.

res. 8 (nyd)

Stockholm den 10 december 1992

På näringsutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

I beslutet har deltagit: Rolf Dahlberg (m), Birgitta
Johansson (s), Axel Andersson (s), Gudrun Norberg (fp), Kjell
Ericsson (c), Reynoldh Furustrand (s), Karin Falkmer (m), Leif
Marklund (s), Göran Hägglund (kds), Bengt Dalström (nyd), Mats
Lindberg (s), Olle Lindström (m), Jan Backman (m), Bo
Bernhardsson (s) och Sylvia Lindgren (s).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie
ledamot i utskottet, har suppleanten Rolf L Nilson (v) närvarit
vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Reservationer

1. Riktlinjer för de statliga insatserna (mom.1)

Bengt Dalström (nyd) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.6 som
börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörd del"
bort ha följande lydelse:

Eviga förlagslån har en stor betydelse för kreditinstitutens
möjligheter att förstärka kapitalbasen. Förslaget i
propositionen att dessa förlagslån inte skall omfattas av
statens åtagande kan väntas medföra att det blir nära nog
omöjligt för bankerna att kunna emittera sådana lån. Risken blir
därmed större att de behöver utnyttja det statliga stödet.
Eftersom innehavaren av ett evigt förlagslån har kvar en fordran
även efter det att lånet tagits i anspråk för förlusttäckning i
kreditinstitutet, anser utskottet att det inte skall göras någon
åtskillnad mellan olika typer av förlagslån. Samtliga förlagslån
bör sålunda omfattas av det statliga åtagandet. I övrigt
ansluter sig utskottet till de i propositionen angivna
riktlinjerna för de statliga insatserna. Det sagda innebär att
utskottet tillstyrker motion 1992/93:N46 (nyd) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande
lydelse:

1. beträffande riktlinjer för de statliga insatserna
att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:135 moment
2 och med bifall till motion 1992/93:N46 yrkande 6 godkänner de
riktlinjer för de statliga åtagandena som utskottet angivit.

2. Avveckling av statligt ägande (mom.2)

Bengt Dalström (nyd) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.6 som
börjar med "Utskottet anser" och slutar med "1992/93:N46
(nyd) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, med instämmande i vad som krävs i motion
1992/93:N46 (nyd), att det vid en avveckling av det statliga
ägandet i kreditinstitut skall eftersträvas att sprida ägandet
till medborgarna. Med ett beslut av riksdagen i enlighet härmed
skulle det berörda yrkandet i denna motion bli tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande
lydelse:

2. beträffande avveckling av statligt ägande
att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:135 moment
4 och med bifall till motion 1992/93:N46 yrkande 2 bemyndigar
regeringen att besluta om avveckling av statligt ägande som kan
uppkomma genom ifrågavarande åtgärder i enlighet med vad
utskottet angivit.

3. Fallskärmsavtal (mom.4)

Birgitta Johansson, Axel Andersson, Reynoldh Furustrand, Leif
Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Sylvia Lindgren
(alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.8 som
börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörda delar"
bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de krav på en granskning av fallskärmsavtalen och avgångsvederlagen som framförs i flera motioner är välmotiverade. Det är angeläget att en generell utredning om sådana avtal skyndsamt kommer till stånd. Härutöver bör i samband med beslut om bankstöd den rättsliga grunden prövas för de avtal som kan finnas i det enskilda kreditinstitutet. Möjligheterna att säga upp avtalen bör undersökas. Det är angeläget att fallskärmsavtal och avgångsvederlag offentliggörs och att det utvecklas en fast praxis på detta område. Det är därför önskvärt att det arbete som nu inletts inom Stockholms fondbörs så snart som möjligt leder fram till rekommendationer i detta avseende.

Bankstödsnämnden bör verka för offentliggörande av avtalen i de banker som ansöker om stöd. Det är emellertid enligt utskottets uppfattning alltför långtgående att, såsom föreslås i motion 1992/93:N42 (v), som villkor för stöd ställa ett absolut krav på att det i det aktuella institutet inte skall finnas några fallskärmsavtal.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 1992/93:N44 (s) i berörd del. Därigenom tillgodoses också motionerna 1992/93:N43 (s) och 1992/93:N45 (s). Av det sagda framgår att motion 1992/93:N42 (v) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande fallskärmsavtal

att riksdagen med bifall till motionerna 1992/93:N43 yrkande2, 1992/93:N44 yrkande2 och 1992/93:N45 och med avslag på motion 1992/93:N42 yrkande3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Villkoren för stödet (mom.5)

Bengt Dalström (nyd) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.9 som börjar med "De förslag" och slutar med "för stödet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det starkare, än vad som görs i propositionen, bör markeras att det i samband med att statligt stöd lämnas skall krävas kraftiga strukturförändringar och effektiviseringar i de berörda instituten. Det är vidare av vikt att det utreds hur ett system med finansiella försäkringar kan användas i större utsträckning än vad som är avsikten enligt vad som sägs i propositionen. Med det sagda tillstyrks här berörd del av motion 1992/93:N46 (nyd). I övrigt tillstyrks vad som anges i propositionen om villkoren för stödet. Därmed avstyrks de berörda yrkandena i motion 1992/93:N42 (v).

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande villkoren för stödet
att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:135 moment 3, med bifall till motion 1992/93:N46 yrkandena 1, 3 och 4 och med avslag på motion 1992/93:N42 yrkandena 1 och 2 bemyndigar regeringen att besluta om garantier, lån och aktiekapitaltillskott eller vidta andra åtgärder i syfte att vidmakthålla eller förstärka kapitalbasen eller bistå vid rekonstruktion eller avveckling under ordnade former av banker eller vissa andra kreditinstitut i enlighet med vad utskottet angivit.

5. Utredning om bankkrisen (mom.10)

Birgitta Johansson, Axel Andersson, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Sylvia Lindgren (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.11 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Krisen i den finansiella sektorn har fått en rad negativa effekter för såväl enskilda hushåll och företag som för hela det svenska samhället. Samtidigt är problemen inte unika för Sverige; liknande problem har drabbat andra länder. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att orsakerna till den finansiella krisen -- både nationellt och internationellt -- analyseras och att effekterna i olika avseenden klarläggs. Det är också angeläget att få fram underlag för att kunna bedöma hur den ekonomiska politiken och tillsynen över finanssektorn bör utformas i framtiden. Utskottet anser därför att en bred utredning om finanskrisen bör tillsättas. Riksdagen bör genom ett uttalande anmoda regeringen härtill. Därigenom skulle motion 1992/93:N44 (s) i denna del bli tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande utredning om bankkrisen
att riksdagen med bifall till motion 1992/93:N44 yrkande3
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Allmänhetens bankombudsman (mom.11)

Rolf Dahlberg (m), Gudrun Norberg (fp), Kjell Ericsson (c), Karin Falkmer (m), Göran Hägglund (kds), Olle Lindström (m) och Jan Backman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.12 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser mot bakgrund av vad som nu anförts att Finansinspektionens diskussioner med branschorganisationerna om en byrå för konsumentfrågor på kredit- och värdepappersområdet bör avvaktas innan riksdagen tar några initiativ i frågan om en allmänhetens bankombudsman. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1992/93:N44 (s) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande allmänhetens bankombudsman
att riksdagen avslår motion 1992/93:N44 yrkandel1.

7. Konkurrens inom banksektorn (mom.13)

Bengt Dalström (nyd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s.12 med "Utskottet vill" och slutar på s.13 med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det torde vara allmänt erkänt att konkurrensen inom bankväsendet är mycket begränsad. Branschen har vissa inslag som är utmärkande för oligopolistiska branscher såsom gemensamt agerande på marknaden och likartade villkor för sina tjänster. Med hänsyn till bankväsendets stora betydelse i samhället, bl.a. för de små och medelstora företagens kreditförsörjning, är det mycket angeläget att det finns en effektiv konkurrens och alternativa kreditgivare att vända sig till. Utskottet föreslår därför att det tillsätts en utredning som får i uppdrag att snabbt lägga fram förslag som skapar förutsättningar för en ökad konkurrens. Därmed tillstyrks det berörda yrkandet i motion 1992/93:N46 (nyd).

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande konkurrens inom banksektorn
att riksdagen med bifall till motion 1992/93:N46 yrkande⁷
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Regler för kreditgivning (mom.14)

Bengt Dalström (nyd) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.13 som
börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "berörd del"
bort ha följande lydelse:

Bankkrisen har lett till en kraftig åtstramning av bankernas kreditgivning. I många fall driver bankerna fram konkurser i företag som i grunden är livskraftiga. Ett sådant agerande förvärrar den kris som vi är i. Därför måste bankernas regler för kreditgivning ses över så att den här typen av företag kan fortsätta sin verksamhet.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion 1992/93:N46 (nyd) i nu aktuell del. Motion 1992/93:N41 (-) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande regler för kreditgivning
att riksdagen med bifall till motion 1992/93:N46 yrkande 8 och med avslag på motion 1992/93:N41 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, vilket inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Rolf L Nilson (v) anför:

Effekterna av den finansiella sektorns våldsamma kreditexpansion under 1980-talet får nu bäras av hela samhället och i slutändan av skattebetalarna. Tyvärr är det nödvändigt att staten nu går in med garantier för att bl.a. trygga insättarnas pengar. I likhet med vad som anförs i motion 1992/93:N42 (v) anser jag att det måste göras helt klart att det statliga stödet skall återvinnas. Det borde i propositionen tydligare ha markerats hur villkoren skulle vara utformade för att stödet skall vara affärsmässigt.

Jag delar inte uppfattningen att bank- och kreditväsendet skall vara helt privatägt. Det finns stora fördelar med statligt ägande, bl.a. skulle stabiliteten i bankväsendet öka. Utomlands förekommer statligt ägande i banker i betydande omfattning. Enligt min mening borde staten nu utnyttja tillfället och utöka sitt ägande i banksektorn och bl.a. på detta sätt skaffa sig en sådan position att den kan få del av kommande värdestegringar på fastighetsmarknaden. Härigenom skulle staten också få återbäring på det stöd som lämnas.

Frågan om större förändringar av det statliga ägandets omfattning är av så stor principiell betydelse att beslut om sådana förändringar bör tas av riksdagen. Jag motsätter mig därför det föreslagna bemyndigandet för regeringen att avveckla det statliga ägande som kan bli följden av bankstödet.

Ledningarna i de olika bankerna bär ett stort ansvar för den nu uppkomna situationen. Effekterna av bankkrisen skall drabba också dem och inte bara de anställda på lägre nivåer i bankerna. Det är därför rimligt att Bankstödsnämnden, såsom föreslås i den nämnda motionen, får möjlighet att avskeda företagsledning och styrelse i de banker som erhåller stöd. Det måste också krävas att chefernas fallskärmsavtal upphävs innan stöd lämnas. I annat fall kan bankledningarna fortsätta sin verksamhet med oförändrade villkor i skydd av den statliga garantin. Med ett beslut av riksdagen i enlighet härmed skulle också motionerna 1992/93:N43 (s), 1992/93:N44 (s) och 1992/93:N45 (s) tillgodoses i berörda delar.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under momenten 2, 4 och 5 bort ha följande lydelse:

2. beträffande avveckling av statligt ägande
att riksdagen med avslag på proposition 1992/93:135 moment 4 och motion 1992/93:N46 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som i det föregående anförts i denna del,

4. beträffande fallskärmsavtal

att riksdagen med bifall till motionerna 1992/93:N42 yrkande3, 1992/93:N43 yrkande2, 1992/93:N44 yrkande2 och 1992/93:N45 som sin mening ger regeringen till känna vad som i det föregående anförts i denna del,

5. beträffande villkoren för stödet

att riksdagen med anledning av proposition 1992/93:135 moment 3, med bifall till motion 1992/93:N42 yrkandena 1 och 2 och med avslag på motion 1992/93:N46 yrkandena 1, 3 och 4 bemyndigar regeringen att besluta om garantier, lån och aktiekapitaltillskott eller vidta andra åtgärder i syfte att vidmakthålla eller förstärka kapitalbasen eller bistå vid rekonstruktion eller avveckling under ordnade former av banker eller vissa andra kreditinstitut i enlighet med vad som i det föregående angivits i denna del.

Av utskottet framlagt förslag till

Lag om ändring i lagen (1992:000) om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Bilaga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

dels att 22§ i dess lydelse enligt lagen (1992:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att punkt 2 av ikraftträdandebestämmelserna till den nämnda ändringslagen skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt bet.

Utskottets förslag

1992/93:SkU18

22 §

<p>Efter anmodan av Riksbanken skall ett kreditinstitut eller annat företag som står under tillsyn av Finansinspektionen till Riksbanken lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna.</p>	<p>Efter anmodan av Riksbanken skall ett kreditinstitut eller annat företag som står under tillsyn av Finansinspektionen till Riksbanken lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att 1. följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna, 2. övervaka betalningssystemets stabilitet.</p>
<p>Den som har utfört en valutatransaktion är skyldig att till Riksbanken lämna de uppgifter och för Riksbanken visa upp de handlingar beträffande transaktionen som behövs som underlag för Riksbankens betalningsbalansstatistik. Detsamma gäller den för vars räkning transaktionen har utförts. Riksbanken meddelar närmare föreskrifter härom. Om någon inte fullgör föreskriven skyldighet får Riksbanken förelägga honom vite.</p>	
<p>Om uppgiftsskyldighet föreligger enligt andra stycket skall den för vars räkning transaktionen utförs till den som förmedlar denna uppge sitt personnummer eller organisationsnummer, vad betalningen avser och vilket land betalningen går till eller kommer från samt namn på betalningsmottagare i utlandet.</p>	
<p>2. Såvitt avser 22§ första stycket träder denna lag i kraft den dag regeringen bestämmer.</p>	<p>2. Såvitt avser 22§ första stycket träder denna lag i kraft den 1 februari 1993.</p>
<p>Denna lag träder i kraft den 1 februari 1993.</p>	

Ärendets gång

1

Förslag

6 motioner, 1 proposition

2

Beredning

Beredning i utskottet: 1992-12-03

Justering: 1992-12-10

Betänkande 1992/93:NU16

3

Debatt

Debatt i kammaren: 1992-12-18

4

Beslut

Beslut: 1992-12-18

All offentlig makt i Sverige utgår från
folket och riksdagen är folkets
främsta företrädare.